

Innspill til møte med referansegruppen

Sirk Norge takker for muligheten for å komme med innspill til ekspertgruppen for virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter. Vi vil kommentere på de ulike spørsmålene som stilles i agendaen til møtet med referansegruppen 13. januar 2025.

Generelt:

For å sikre et bredt samfunnsengasjement for et mer sirkulært samfunn, bør Norge ha nasjonale mål og delmål for sirkulær omstilling å strekke seg etter. Det vil bidra til et større engasjement på alle nivåer, slik at myndigheter, politikere, presse og samfunnet forøvrig diskuterer disse målene og verktøyene man må bruke med et helt annet engasjement enn i dag.

Man kan trekke likhetstegn til klimaengasjementet, som kanskje først de senere årene har kommet på samfunnsagendaen fordi man har påtatt seg politiske ambisjoner om å nå visse målsetninger over visse tidsperioder. Med sirkulære mål får man en kontinuerlig diskusjon om formål og tiltak, som setter sirkulærøkonomi på dagsorden i samfunnsdebatten. Det vil øke forståelsen for endringer, selv når disse kan ha kortvarig negativ påvirkning på næringslivet eller samfunnet.

Som innspill til utredningen om innføring av et sirkulært samfunnsoppdrag, foreslo Sirk Norge mål og milepæler av denne typen: at Norge innen 2036 innfrir halvparten av omstillingen som i 2050 kan gjøre Norge til et sirkulært foregangsland med "nær null" sluttbehandling av eget avfall. Tenkelige milepæler for 2036:

- Totalt forbruk av jomfruelige råvarer reduseres med xx prosent.
- Total avfallsmengde reduseres med xx prosent.
- Andel eget avfall som sluttbehandles utgjør maksimalt xx prosent.
- Etablere tilstrekkelige indikatorer og nasjonale virkemidler for å kunne MÅLE og STYRE sirkulær omstilling på en faktabasert måte.

Reparasjoner – hvordan øke omfanget?

Det har blitt foreslått en momsreduksjon på reparasjoner som virkemiddel, men vi finner det tvilsomt om det alene er nok til å redusere forbruket, eller forlenge levetiden til produkter. Virkemiddelet må sannsynligvis kombineres med andre virkemidler for å utløse ønsket effekt.

Skal man oppnå formålet med sirkulær økonomi, som er å redusere belastningen på klima og miljø, må man sørge for å redusere forbruket av nye produkter. Da må man først sørge for at det som kommer på markedet, har god kvalitet, er produsert på en bærekraftig måte, ikke inneholder miljøgifter, har lang levetid, kan repareres og helst er produsert ved bruk av resirkulert materiale. Samtidig må disse produktene kunne konkurrere på pris med produkter som ikke ivaretar disse hensynene.

Man kan stille krav gjennom produktregelverket og utvide garantitiden. Samtidig kan man innføre et miljøgebyr på jomfruelig produserte produkter, som økomoduleres slik at det blir forutsigbare insentiver i retning høy bærekraft. Innfrielse av bærekraftskriterier kan dokumenteres gjennom alt fra sertifiseringsordninger til egenerklæringer, med sanksjonsmulighet for myndighetene ved brudd.

Mindre avfall og økt materialgjenvinning – potensial og tiltak

Produsenter må få et større ansvar for produktene når disse blir avfall. Utvidet produsentansvar bør innføres på flere produktgrupper (Norge kan være pilot for dette i europeisk sammenheng), og implementering av utvidet produsentansvar bør skje i et raskere tempo.

For å unngå at fortsatt brukbare produkter blir materialgjenvunnet eller sluttbehandlet, bør man styrke potensialet for ombruksbutikker. Det bør derfor være mulig for kommunene å bruke en liten del av avfallsgebyret til å finansiere ombruksbutikker, slik man har gjort i Danmark. Det bør innføres egne nasjonale mål for ombruk også i produsentansvarsordninger.

For å øke andelen faktisk materialgjenvinning av husholdningsliknende avfall, må man likebehandle kravene til sortering og innsamling fra husholdninger og næringsliv. Kvaliteten på avfallet og mengden likt avfall som skal behandles er avgjørende for å få til investeringer i materialgjenvinning og sikre markedet tilgang til tilstrekkelig materialressurser fra gjenvinning.

Det bør innføres krav til økomodelering (se innspill under Reperasjoner).

Materialer eller produkter produsert ved materialgjenvinning må ha et marked. Det må derfor stilles krav til, og gjøre det lettere, å anskaffe slike materialer eller produkter. Offentlig sektor er en stor aktør som kan stimulere et slikt marked, og man må gjøre det enklere å anskaffe disse produktene for innkjøpsansvarlig.

Man bør derfor bidra til at det etableres et register for bærekraftige produkter med resirkulerte materialer, etter modell fra EU-BRITE sitt BAT / BREF register. Dette nasjonale registeret kan vedlikeholdes av en ekspertgruppe, der man viser til beste praksis og best tilgjengelig teknologi.

Registeret kan knyttes til regelverk for offentlige anskaffelser på samme måte som det europeiske registeret er knyttet til forurensningsforskriften og industriutslippsdirektivet. På denne måten kan man hele tiden påvirke hva som blir etterspurt av offentlig sektor, uten å hele tiden måtte endre regelverk/forskrifter, for å oppnå det samme.

Hvordan få til systemskifter?

Reell omstilling til et mer sirkulært samfunn innebærer at alle sektorer av samfunnet må knyttes opp mot felles mål og milepæler - gjennom både frivillighet og krav. Utfordringen med at sirkulær virksomhet er mer tidkrevende (dyrere) enn lineær virksomhet må overvinnes. Grunnleggende omlegging av skatte- og avgiftssystemet er blant forventede nødvendige systemendringer, eksempelvis fra arbeidsbasert til ressursbasert innretning.

Det bør derfor etableres et samfunnsoppdrag, og settes nasjonalt forpliktende mål for en sirkulær økonomi. Da skapes forutsigbarhet og forpliktelse, hvilket vil øke engasjement og forståelse, og legges til rette for nødvendige vedtak og beslutninger som man kan måle effekten av.

Ambisjonene må forankres i finansdepartementet, og være synlige i alle tildelingsbrev for bruk av offentlige ressurser. Man kan ikke få til en omstilling av økonomien ved å være "litt" sirkulær, da fordelene med å drive og satse på materialgjenvinning og bruk av resirkulerte materialer først kommer når det er et samfunnskrav.

Virkemidler i Norge når klima- og miljøproblemer oppstår i utlandet?

Den beste måten å redusere klima- og miljøproblemer ved produksjon i utlandet, er å sette krav til produktene som blir anskaffet til det norske markedet. Det kan reguleres ved å:

- Stille krav til produkter
- Økomodulere avgifter
- Mer og bedre produsentansvar
- Stille krav til innkjøp i offentlig sektor
- Stille krav til næringsliv gjennom reguleringer

Åpne innspill og spørsmål fra referansegruppen

Vi vil understreke behovet for et samfunnsengasjement for en mer sirkulær økonomi, og mener at det viktigste verktøyet for dette vil være et nasjonalt mål eller et samfunnsoppdrag. Har ekspertgruppen vurdert dette?

Vi mener også at det er essensielt at Finansdepartementet har en ledende posisjon i dette arbeidet, da en omstilling til en mer sirkulær økonomi vil kreve en rekke økonomiske incentiver, da klima- og miljøkostnadene ikke er regnet inn i produksjonen av nye produkter. Har ekspertgruppen diskutert dette?

For å foreslå tiltak, vurdere forslag og måle effekten, bør det nedsettes en referansegruppe som myndighetene kan forholde seg til i det videre arbeidet for en sirkulær omstilling. Har ekspertgruppen vurdert dette?

Med hilsen,

Kåre Fostervold
Direktør samfunnskontakt
Sirk Norge